

Om dødsstraffen

Royal Commission on Capital Punishment 1949-1953.
Report.

Av kriminalsjef REIDAR SVEEN, Oslo.

Dødsstraffen er en sterkt omdiskutert straff. Den siste henrettelse i Norge fant sted i 1875. 30 år etter, i 1905, ble dødsstraffen opphevet i Norge, og siden har den ikke vært anvendt som straffemiddel før etter frigjøringen, og da ifølge nye lovbestemmelser. I flere land har dødsstraffen vært opphevet og er blitt gjeninnført. Således i New-Zealand, hvor den ble opphevet i 1941 og gjeninnført i 1950. Det samme er tilfelle med flere av statene i Nord-Amerika, således i Kansas hvor dødsstraffen ble opphevet i 1887 og gjeninnført i 1935. I Sveits ble dødsstraffen opphevet i 1874, men i 1879 var det folkeavstemning for eller imot dødsstraffens innførelse i enkelte kantoner. Ifølge de opplysninger jeg sitter inne med hadde man dødsstraff i 10 av Sveits' 25 kantoner inntil den ble opphevet ved den nye straffelov av 1937, bortsett fra den militære straffelov.

I England sanksjonerer straffelovgivningen dødsstraffen først og fremst for mord, men også for endel andre forbrytelser, f. eks. høyforrederi. Men i England, Wales og Skottland er det jo i praksis bare morderne som blir henrettet, d. v. s. hengt.

Etter en statistikk for de 50 år mellom 1900 og 1949 ble det i England hengt 632 personer for mord, d. v. s. ca. 13 pr. år.

Den tradisjonelle definisjon av mord skriver seg helt fra det 17de århundre. Jeg skal ikke referere denne definisjon, men kan opplyse at mord i alminnelig praksis kort blir definert som „unlawfull killing with malice aforethought“, det vil vel omtrent svare til hva vi på norsk kaller drap med overlegg, skjønt begrepet „malice aforethought“ er et omtvistet begrepp etter engelsk rett, og har vært gjenstand for forskjellig fortolkning.

„Manslaughter“ blir i praksis definert som „unlawfull killing without malice aforethought“. Foruten „malice aforethought“ har man også „constructive malice aforethought“ som jeg senere skal komme tilbake til. Dette er et begrep som man ikke kjenner i Vest-Europa utenom Storbritannia.

Den 4. mai 1949 oppnevnte Kongen en kommisjon på 12 medlemmer — 10 menn og 2 kvinner — med Sir *Ernest Arthur Gowers* som formann. Denne kommisjon fikk i oppdrag å utrede og gi innstilling om hvorvidt plikten til å tåle dødsstraff for mord etter den gjeldende straffelov i Storbritannia burde bli begrenset eller modifisert. Hvis kommisjonen kom til det resultat skulle den utrede i hvilken utstrekning og med hvilke midler denne begrens-

ning skulle finne sted. Ennvidere fikk kommisjonen som mandat å overveie og gi innstilling om hvor lenge og under hvilke betingelser de personer som ville ha vært hjemfalne til dødsstraff, skulle kunne holdes i forvaring, og hvilke forandringer dette igjen ville medføre i den gjeldende lovgivning og i fengselsystemet.

Kommisjonen ble også pålagt å undersøke og ta i betraktning stillingen til disse spørsmål i de land hvis erfaring og praksis måtte kunne kaste lys over denne sak.

Kommisjonen fikk en utstrakt bemyndigelse til å innkalle og avhøre personer som den antok kunne gi opplysninger i sakens anledning, eller å innhente skriftlige opplysninger. Videre fikk den rett til å skaffe seg og studere alle slike bøker, dokumenter, registre og strafferegistre som kunne gi den den mest uttømmende opplysning om saken. Den fikk videre bemyndigelse til personlig å besøke og inspisere slike steder som den fant det nødvendig og praktisk å se på, for på den mest effektive måte å kunne utføre sin oppgave.

Kommisjonens undersøkelser ble også meget bredt anlagt, og den samlet inn et veld av detaljer og statistiske opplysninger både fra Europa og U.S.A. foruten fra England, Wales og Skottland. Den foreliggende kommisjons innstilling er datert 15. september 1953, og utgjør med sine 16 tillegg og tabeller og registre en bok på 506 tett-trykte sider.

I tre særskilte hefter har kommisjonen trykt de svar den har mottatt fra forskjellige land på sitt spørreskjema og memoranda fra enkeltpersoner som den har henvendt seg til. I det tredje av disse tilleggshefter finner en således opplysninger om behandlingen av drap i Danmark, Norge og Sverige, og memoranda om dødsstraffen fra professorene Hurwitz, Andenæs og Strahl.

I sin innstilling opplyser kommisjonen at den har holdt 63 møter og 31 av disse møtene gikk vesentlig med til å høre på andre personers forklaringer eller erklæringer. Regelen var at man skulle høre på disse forklaringer i offentlige møter med mindre det var spesiell grunn til å lukke dørene. Dette prinsipp ble også nøye gjennomført. Kommisjonen ba en rekke personer og organisasjoner om forklaringer, og den offentliggjorde også i pressen en notis hvor den oppfordret enhver som ønsket det, å forklare seg, og om i den anledning å sette seg i forbindelse med kommisjonens sekretær. I første omgang satte man da opp en skriftlig erklæring og etterpå ble så vedkommende eksaminert. I London og Edinburgh ble 118 slike „vitner“ avhørt i anledning kommisjonens mandat. Det ble også innhentet en rekke opplysninger fra andre land. Det ble satt opp et spørsmålsskrift til forskjellige europeiske lands regjeringer og til flere stater i U.S.A. Endel av kommisjonens medlemmer reiste også i september-oktober 1950 til Danmark, Holland, Belgien, Sverige og Norge for å innhente opplys-

ninger, og i mai 1951 oppholdt endel av kommisjonens medlemmer seg i forskjellige stater i U.S.A. i flere uker. Som det fremgår av hva jeg foran har anført gikk ikke kommisjonens mandat ut på å drøfte og uttale seg om spørsmålet om dødsstraffens opphevelse eller ikke. Dette uttalte også premierminister Attlee uttrykkelig i Parlamentet, men han la til at kommisjonen skulle undersøke og drøfte om man i England skulle gjøre forandringer med hensyn til de eksekusjonsmetoder som ble anvendt ved dødsstraffens fullbyrdelse. Dette var altså et tillegg til det mandat kommisjonen opprinnelig hadde fått fra Kongen.

Om sitt oppdrag sier kommisjonen at det er blitt både komplisert og mangesidig. Mandatet forutsetter at dødsstraffen skal bibeholdes, men samtidig krever mandatet at kommisjonen skal overveie hvordan plikten til å lide døden som straff, kan bli begrenset eller modifisert. Vår plikt har da så vidt vi har forstått den, sier kommisjonen, vært å se oss om etter midler til å innskrenke området for denne straffen og gjøre grensen for dens anvendelse så trange som mulig uten å svekke dens effektivitet. Først måtte vi derfor overveie hvorvidt området for dødsstraffen, som den straff som etter loven er foreskrevet for mord som eneste straff, allerede er begrenset i praksis, og ved hvilke midler, og hvorvidt disse midler er tilfredsstillende så langt de rekker. Dette førte oss til å undersøke beviset med hensyn til i hvilken utstrekning dødsstraffen faktisk har den spesielle effektivitet som man i alminnelighet tror den har. Så måtte vi undersøke utviklingen av lovbestemmelsene om mord, og mot den bakgrunn overveie om visse former av manndrap skulle bli skilt ut fra dette begrep, og i hvilken utstrekning plikten til å tåle dødsstraff skulle bli begrenset under hensyn til forbryterens ungdom og kjønn eller på grunn av provokasjon. Dette førte oss til det viktige spørsmål, om den utstrekning sinnssykdom og øvrig svekkelse av sjelsevnene eller andre former av mental abnormitet skulle medføre at man forkastet eller forminsket det kriminelle ansvar. Vi gikk så over til å belyse spørsmål av større rekkevidde, således om begrepet mord skulle omdefineres eller om det burde deles opp i to grader eller om noen mangler vi hadde funnet i det eksisterende system kunne bli rådet bot på ved å gi enten dommeren eller juryen en diskresjonær bemyndigelse til å anvende en mindre streng straff etter saksbehandlingen.

Videre var det vår plikt ifølge vår utstrakte fullmakt å overveie en annen ting, nemlig om dem som på grunn av eventuelle endringer eller begrensninger i dødsstraffens anvendelse i noen tilfelle kunne holdes i forvaring i meget lang tid. I dette øyemed har kommisjonen besøkt en rekke fengsler hvor langtidsfanger soner sin straff.

Endelig har kommisjonen tatt opp mange forklaringer og be-

søkt mange institusjoner for å kunne utføre den plikt den påtok seg, nemlig å gi en innstilling om den beste måte å fullbyrde dødsdommen på.

Med så vid fullmakt og så mange ting å overveie har kommisjonen funnet det riktig å gi en innstilling av en viss lengde og med noen detaljer, i den tro at det ville være nyttig for oss å benytte anledningen til å få nedtegnet både et forståelig og et lidenskapsløst bilde av hele problemet. (Se punkt 15 og 16 i innstillingen side 4).

Kommisjonens innstilling er delt i 3 dele. Første del omfatter hovedspørsmålet om begrensningen eller modifikasjonen i dødsstraffens anvendelse, annen del spørsmålet om hvor lenge og under hvilke betingelser forvaring skal finne sted når dødsstraff på grunn av foreslåtte modifikasjoner ikke blir anvendt. Tredje del omhandler eksekusjonsmetodene og deres bruk, og om den metode man anvender i England bør endres.

Dødsstraffen for mord stammer fra gammel tid. Etter engelsk lov må dommeren dømme til døden når juryen svarer „Ja“ på skyldsspørsmålet og tiltalen gjelder mord. Det gis ingen mildere dom, unntatt i de tilfelle hvor tiltalte er under 18 år eller hvor saken gjelder en gravid kvinne. For det sistnevnte tilfelles vedkommende har man en lov av 1931 og for de unge skriver loven seg fra 1948—49. Også andre forbrytelser enn mord straffes med døden, men i praksis er det nok bare mord som i fredstid medfører dødsstraff. Her har retten altså ikke en diskresjonær myndighet til å fastsette en annen passende straff enn dødsstraff.

I løpet av de 50 år mellom 1900 og 1949 ble 1210 personer (1080 menn og 130 kvinner) dømt til døden i England og Wales, og 59 personer (54 menn og 5 kvinner) i Skotland. Mens altså retten overfor andre forbrytelser står friere med hensyn til straffutmålingen, gjelder dette ikke mord. Allikevel er det kanskje ingen andre forbrytelser som varierer sterkere både med hensyn til forbryterens karakter og skyld enn dem som går inn under Common Laws' definisjon av mord. I innstillingens appendix 4 er det satt opp en oversikt over 50 mordsaker i England og Skotland for årene 1931 til 1951, med et kort referat av hva den enkelte mordsak gjelder, morderens motiv og fremgangsmåte, og det resultat straffesaken har ført til. Den viser hvor forskjellige motiver de forskjellige mordere har, aldersforskjellen og kjønnet. Jeg skal nedenfor komme litt nærmere tilbake til denne oversikten. I Storbritannias lovbestemmelser om mord, sier kommisjonen, reflekteres tidligere tidsalders oppfatning:

„Enhver morder forbryter sitt liv fordi han har tatt en annens liv.“

Denne strenghet er en åpenbar mangel (outstanding defect)

ved vår lov om mord (se innstillingens punkt 22). I praksis blir lovens strenghet i så henseende formildet ved det engelske benådningsinstitutt (the Royal Prerogative of Mercy) og til dels ved påtalemyndighetens praksis og juryens kjennelse. Påtalemyndigheten kan i tvilstilfelle velge det mildeste alternativ f. eks. „manslaughter“ i stedet for mord. Juryen er som regel fornuftig, sier Lord Chief Justice Goddard. Men undertiden avsier den kjennelse for drap i stedet for mord, og den kan også føye til kjennelsen en anbefaling om benådning.

Det kan juryen gjøre fullstendig på eget initiativ, og den behøver ikke å begrunne sitt standpunkt. Av de personer som i 1900 til 1949 ble dømt til døden, ialt 1210 personer, var 468 blitt anbefalt til benådning. I Skotland anvender også juryen samme praksis.

Benådningsinstituttet finner meget stor anvendelse i England. I den nevnte 50 års periode ble 45 % av de dødsdømte benådet, og praksisen er her både sikker og stabil. Men den har vært og er gjenstand for adskillig kritikk. Det er jo administrasjonen som treffer beslutning om benådningen, og kritikken hevder at administrasjonen på den måten blir et tillegg til court of appeal. Det mener mange ikke er heldig da administrasjonen innhenter sine opplysninger utenfor rettene og dømmer på grunnlag av dokumenter og gir overhodet ingen premisser for sine benådnings. På den måten blander administrasjonen seg inn i domstolens virksomhetsområde.

Enkelte finner det heller ikke riktig at man kunngjør disse dødsdommene som i så mange saker ikke blir fullbyrdet. Således sier Erkebiskopen av Canterbury at det er en meget alvorlig ting at en høytidelig formulert og kunngjort dødsdom så ofte blir fulgt av en benådning som sjalter den ut. Hvis denne høytidelige akt skal fortsette må den normalt mene hva den sier, og konsekvensen må være at det som blir sagt blir utført. Hvis ikke blir det hele redusert til en ren formalitet, og i en slik sak er en tom formalitet en degradasjon av lovens majestet og farlig for samfunnet, sier erkebiskopen.

Andre er derimot av en annen mening.

Således sier redaktøren av The Police Journal i dette tidsskrifts januarhefte for 1954 om Secretary of State's praksis med hensyn til benådning:

„Hvor viselig og humant denne plikt, som sikkert er den mest fordringsfulle og hårde plikt, som noen av Kongens ministre har overtatt, blir utført, vil man erfare av en oversikt over 50 mord-saker i England og Skottland for årene 1931 til 1951. 20 av morderne som disse saker angikk, ble henrettet.“

Tiltaltes sinnssykdom er en innsigelse som tiltalte eller forsvareren på hans vegne må reise etter gjeldende engelsk rett. Det er

påtalemyndighetens plikt å stille til disposisjon for forsvaret og for retten ethvert bevis som den har i sin besiddelse angående tiltalte påståtte sinnssykdom. Her har man imidlertid siden 1843 praktisert de såkalte M'Naghten Rules. Det er de regler som i England gjelder når det er spørsmål om en tiltalt er ansvarlig for sine handlinger, uaktet det blir påstått at han er sinnssyk.

Daniel M'Naghten skjøt Sir Robert Peel's sekretær Mr. Drummond fordi han led av den vrangforestilling at han hadde vært forfulgt av Peel, og tok feil av ham og hans sekretær. Han ble satt under tiltale for mord, men ble frifunnet på grunn av sinnssykdom. Denne frifinnelse ga støtet til megen missnøye og diskusjon som kulminerte i en debatt i The House of Lords. House of Lords sendte da ut 5 spørsmål til forskjellige dommere angående det kriminelle ansvar for personer som led av vrangforestillinger. Det er svarene fra disse dommere som er grunnlaget for M'Naghten Rules, og siden har det vært praksis for dommerne i sin rettsbelæring i saker hvor det er reist spørsmål om tiltalte er sinnssyk, å bruke ordene som står i M'Naghten Rules, særlig da dommernes svar til spørsmålene II og III. Dommerne skal si til juryen i alle slike saker at enhver tiltalt må formodes å være åndsfrisk og besitte en tilstrekkelig grad av fornuft for å være ansvarlig for sine forbrytelser inntil det motsatte er tilfredsstillende bevist for juryen. Et forsvar bygget på sinnssykdom må klart bevise at tiltalte på den tid da han begikk handlingen led av en slik mangel på fornuft på grunn av sykdom på sinnet at han ikke kunne forstå naturen og kvaliteten av den handling han gjorde. Eller hvis han forsto det, at han ikke skjønnte at han gjorde noe galt. Disse regler refereres den dag i dag som for 100 år siden, men de fortolkes noe anderledes enn før, man kan vel si mere liberalt. I praksis gir jo juryen ikke så sjelden en kjennelse som lyder „guilty, but insane“.

I annen del av sin innstilling behandler kommisjonen alternativet til dødsstraffen og anbefaler at personer som ikke er mentalt unormale, og som således skulle hatt dødsstraff, passende kan bli holdt i forvaring i langtidfengsel i England og Skottland, „som vi tror kan tillate noen forandringer“. De som er mentalt unormale bør bli anbrakt i en spesiell institusjon utenfor fengslene, og i en anmerkning gjør kommisjonen oppmerksom på at det er blitt approbert planer for å begynne å bygge en spesiell institusjon for psykopater og andre mentalt unormale fanger.

I innstillingens tredje del blir det redegjort for eksekusjonsmetoder i England og Skottland, og andre land i og utenfor Europa. Det er fire hovedmetoder utenom henging som blir brukt i den vestlige verden idag. Det er den elektriske stol (electrocution) som brukes i 23 stater i U.S.A., giljotinen som brukes i Frankrike og Belgien, drepende gass (lethal gas) som brukes i 8 stater i

U.S.A., og skytning, som brukes i Utah i Amerika hvor den dødsdømte kan velge mellom henging og skytning. Henging brukes i England, Skottland, British Commonwealth og 10 stater i U.S.A. For disse eksekusjonsmetoder blir det gjort detaljert rede både med hensyn til deres utførelse og deres virkning. Kommisjonen blir imidlertid stående ved å anbefale bibeholdt den nuværende eksekusjonsmetode. Den anbefaler at spørsmålet om eksekusjonsmetoden bør periodisk undersøkes spesielt i lys av det fremskritt som vitenskapen gjør når det gjelder anaesthetica.

Det er naturligvis i dette veldige arbeid meget av interesse å omtale. Det foreligger en rikdom på detaljer og opplysninger og statistikk som man sjelden ser make til. Den har naturligvis størst interesse for England og det engelske samfunn, men den rikdom på opplysninger den har fra andre land gjør at man ikke kan komme forbi den hvis man vil studere mordforbrytelsen, morderen og morderens behandling.

I sitt kapitel 14 gir kommisjonen en samlet oversiktlig fremstilling av sine konklusjoner og sine anbefalinger, og jeg skal til slutt referere enkelte av disse konklusjoner etc.

De omfatter i det hele 89 punkter på 9 trykksider.

Straffen for mord.

Den mangel ved loven om mord som står igjen, er at loven fastsetter bare en eneste slags straff for denne forbrytelse, som varierer så sterkt med hensyn til skyld. Riktignok formilder benådningensinstituttet lovens strenghet, men kritikken krever forandringer, og kommisjonen måtte derfor overveie om benådningen kan bli effektuert på en annen måte. Hva er formålet med dødsstraffen, spør kommisjonen. Av de tre formål — gjengjeldelse, avskrekkelse og forbedring — så er det avskrekkende formål alminnelig holdt for det viktigste, skjønt man etter kommisjonens mening ikke kan se bort fra offentlighetens stadige krav om gjengjeldelse. Om dødsstraffens avskrekkende virkning kan det være delte meninger. Prima facie er det sannsynlig at dødsstraffen har en sterkere avskrekkende virkning på normale mennesker enn noen annen form for straff. Men kommisjonen er ikke så sikker på at dette er riktig og finner ikke at det foreligger noen overbevisende statistiske bevis for dette. Drap og voldsforbrytelser kan nok, hvis dødsstraffen oppheves, øke for en kortere tid, men det er ikke noe klart bevis for at denne forøkelse vil vare. Det er derfor viktig å se spørsmålet i et riktig perspektiv, og ikke bygge sin straffepolitikk med hensyn til mord på grunnlag av en overdreven vurdering av dødsstraffens enestående avskrekkende makt.

Forandringer i loven om mord.

Her peker kommisjonen bl. a. på at doktrinen om „constructive malice“ bør avskaffes og forandres. Den skriver seg helt fra det 17 århundre, og bygger på fortolkningen av begrepet „malice aforethought“. „Constructive malice“ anvendes i praksis for tre tilfelle:

- A. Hvor en person dreper en annen uten noen som helst provokasjon.
- B. Hvor „a magistrate or known person“ blir drept under utførelsen av sin gjerning, og
- C. Hvor en person overfaller en annen for å røve ham, og når denne gjør motstand, dreper ham.

Det ble også konsekvent hevdet at det er mord hvis døden blir forårsaket ved en ulovlig handling. Som eksempel er det nevnt at en person som sikter med sin pil på en annens hane eller høne, og ved et tilfelle dreper en mann.

Det er rimelig at representantene for politimestrenes forening i England er i sterk opposisjon når det gjelder forandringer i den gjeldende lov om „constructive malice“. Benådning kan i enkelte slike saker være på sin plass, mener foreningen, men den anser det som umulig å trekke en hvilken som helst grense på dette område uten å skade den nødvendige beskyttelse av uskyldige borgere eller politifunksjonærer som utfører sin plikt. Foreningen tviler ikke på at hvis straffebestemmelsen om mord i slike tilfelle blir forandret eller modifisert, ville forbryterne ta flere sjanser, bruke mere vold og oftere bære skytevåpen.

Kommisjonen foreslår videre at det ikke skal skjelnes mellom provokasjon ved ord eller andre former for provokasjon.

Medvirkning til selvmord skal ikke straffes som mord, men med livsvarig fengsel. Lever den ene part over en slik „selvmordskontrakt“, men har drept sin medkontrahent, bør han kunne bli kjent skyldig i mord.

Barmhertighetsdrap, „mercy killing“ betraktes som mord.

Aldersgrensen for å bli idømt dødsstraff bør etter kommisjonens mening (6 mot 5 stemmer) heves fra 18 til 21 år.

M'Naghten Rules er så mangelfulle at de bør forandres.

Mordere bør bli mentalundersøkt av to psykiatrisk utdannede leger. Den ene kan være en erfaren fengselslege, men den annen ikke.

Loven i England må forandres så juryen ikke avsier kjennelser som lyder på „guilty, but insane“.

Videre finner kommisjonen det ugjennomførlig å dele opp mord i flere grader.

Den finner heller ikke grunn til å bemyndige dommeren til å

anvende en mildere straff enn dødsstraff, hvor tiltalte er kjent skyldig i mord. Derimot mener kommisjonen at juryen bør kunne få bemyndigelse til å ta hensyn til formildende omstendigheter således at retten kan idømme livsvarig fengsel i stedet for dødsstraff. Dette er den eneste praktiske måte å sette retten i stedet for administrasjonen i stand til å ta hensyn til de foreliggende formildende omstendigheter, således at den gjeldende lovs strenghet på dette området kan bli korrigeret i det enkelte tilfelle, istedetfor ved benådning.

Med hensyn til benådningspraksis er ikke kommisjonen av den oppfatning at Secretary of State skal ha en rådgivende komite ved sin side under avgjørelsen av benådningssaker, likesom den heller ikke kan anbefale at grunnene for disse sakers avgjørelse blir offentliggjort.

Det har også vært fremme et forslag om å gi juryen en diskresjonær adgang til i hver enkelt sak å avgjøre om det foreligger slike formildende omstendigheter at de kan rettferdiggjøre en mildere straff enn dødsstraff. I dette forslag er ikke kommisjonen enig. Gjennomførelsen av dette vil innebære en fundamental forandring i de tradisjonelle funksjoner som juryen har i Storbritannia. Manglene ved forslaget veier tyngre enn dets fordeler. Skulle dette syn seire, ville — etter kommisjonens oppfatning — den konklusjon være uunngåelig, at i dette land er man kommet i den situasjon at litet mere effektivt kan bli gjort for å begrense plikten til å lide dødsstraff, og at *det virkelige spørsmål nu er om dødsstraffen skal bli bibeholdt eller avskaffet*. (Se punkt 611 og 214 og „final conclusion in main“).

I den summariske oversikt over innstillingens del II blir opprettelsen av en psykopatanstalt for psykopater og andre fanger som er mentalt unormale, sterkt anbefalt av kommisjonen både for England og Skottland. Det foreligger også et forslag herom, og det er dette forslag som kommisjonen så sterkt anbefaler.

Med hensyn til innstillingens del III heter det bl. a. om selve *dødsdommen* at det bør bli overlatt til den enkelte dommer å avgjøre om han ved dødsdommens avsigelse skal bruke den sorte hette, og om ordene „Og må Herren ha barmhjertighet med din sjel“ skal brukes. Likeså om presten skal innkalles ved dødsdommens avsigelse i England.

Hva eksekusjonsmetodene angår heter det at hverken den elektriske stol eller gasskamrene har noen fordel som henrettelsesmetode fremfor henging, således som den blir utført i dette land.

Kommisjonen vil ha sløffet oppslaget på fengselsporten om at fullbyrdelsen av en dødsdom er forestående. En notis til pressen fra departementet bør brukes i stedet.

Kommisjonens innstilling slutter med en takk til kommisjonens sekretariat:

„Few commissions can have presented a more exacting task to their secretarial staff, and none can have been better served.“

„Students will find the report and its appendices a mine of information on the nature of murder, its prevalence (or should we say its rare occurrence) in different regions of England and Wales and in other countries, the varying motives and degrees of kinship between murderer and victim“, heter det fra redaktøren av *The Police Journal* i heftet for januar 1954 s. 5. Med hensyn til det siste foreligger en interessant statistikk i appendix 3 i innst. s. 304—306, table 4 Analysis of victims of convicted Murderers (England and Wales). Tabellen omfatter årene 1900—1949 da det ble dømt 1210 menn og kvinner for mord i England og Wales. 724 av ofrene var hustruer og husfedre, elskere og elskerinne, kjærester og barn. Mord i forbindelse med røveri eller ran utgjorde tils. 161 i dette tidsrom, mens det forholdsvis beskjedne antall av 19 politi- og fengselsfunksjonærer ble drept i løpet av disse 50 år. På side 330 i innst. er disse tall gjenstand for en nærmere analyse og man finner bekreftelse på at mord ikke er en forbrytelse som hører hjemme spesielt i de såkaldte „criminal classes“. Høyt regnet 20 % av de dømte mordere kan sies å være professionelle forbrytere.

Reidar Sveen.